

MANIFEST PER UN GOVERN EQUITATIU DEL TERRITORI VALENCIÀ.

CONDICIÓ PER A REVERTIR EL DESPOBLAMENT

Fòrum de la Nova Ruralitat. Comarques del Nord. Novembre 2019

A les comarques rurals de Castelló vivim un procés d'acció-reflexió col·lectiu sobre la nostra realitat i el seu futur, procés que té cada any el seu punt de trobada en les *Jornades de la Nova Ruralitat*, i que en juny de 2019, en el transcurs de la tercera edició, s'acaba de consolidar mitjançant la creació del Fòrum de la Nova Ruralitat amb la participació conjunta de destacats membres de la Sociologia Rural provinents de diverses universitats públiques espanyoles i d'un bon grapat de persones dels pobles rurals de les comarques castellonenques, professionals, empresaris, agricultors, estudiants, tècnics, ramaders, ..., i altres persones compromeses amb l'esdevenir del medi rural.

Entre els acadèmics universitaris participants en el procés que ens ha conduït aquests tres darrers anys a l'elaboració d'aquest manifest volem destacar els següents: Luis Camarero (UNED), Rosario Sampedro (UCM), Jesús Olivas (UPN), Manuel González Fernández (UPO), Mª Jesús Rivera (EHU/UPB), Eladio Arnalte (UPV), Dionisio Ortiz (UPV), Jaime Escribano (UV), Julio Alfonso del Pino (UNED), Vicent Querol (UJI) Xavier Ginés(UJI) i Artur Aparici (UJI).

Podem afirmar doncs, que el marc conceptual que aporta la Sociologia Rural europea més actual està en la base d'aquesta anàlisi i del consegüent diagnòstic de la crisi poblacional que afecta la nostra ruralitat, però de cap manera existirien aquestes conclusions sense la participació en l'elaboració de totes les persones d'aquestes comarques, identificades personalment i biogràficament amb la Nova Ruralitat.

AFIRMEM QUE:

1. El Despoblament Rural en la segona dècada del Segle XXI

En tant que problema social que condiona i amenaça el futur de les comarques rurals del País Valencià en l'actualitat (finals de 2019), l'indicador principal d'allò que anomenem despoblament és l'actual èxode juvenil. Molts pobles que ja van patir l'èxode rural durant els anys 60 i 70 del segle passat, són abandonats en l'actualitat per la seua gent jove i sovint, qualificada.

2. EL Despoblament ÉS REVERSIBLE

Si fem un diagnòstic lliure de prejudicis de les causes principals que estan provocant aquest èxode juvenil, veurem que es tracta d'un fenomen social determinat per la gestió que es fa del territori i per tant, en tant que social (no natural) és un fenomen reversible. És a dir, la condició bàsica perquè es pugui revertir el despoblament rau a canviar la manera de governar i gestionar el territori valencià.

3. Causes del despoblament

3.1.- Continua fent-se un mal govern del territori que provoca desigualtats territorials de forma sistemàtica i permanent, dificultant o impossibilitant així la viabilitat professional i vital de la joventut en els espais rurals, especialment de la joventut més qualificada i instruïda.

S'ha de dir per tant, que el despoblament té causes polítiques i conseqüentment hi ha institucions que en són històricament responsables, però també ho són actualment.

3.2. En l'actualitat, es continua fent un mal govern del territori que priva de drets bàsics de ciutadania a les persones que viuen en els territoris rurals menystinguts. Sense aquests drets bàsics els i les joves se n'han d'anar.

La joventut valenciana ha de poder escollir realitzar la seua vida en un medi urbà o en un rural i molt especialment les persones joves formades i qualificades.

3.3. Persisteix una forma de govern del territori que genera i aplica normatives i lleis, que ignoren les circumstàncies pròpies, específiques dels municipis menuts i dels territoris amb baixa densitat demogràfica.

Açò es produeix en el context agreujant d'una Administració Pública (autonòmica i provincial) cada volta més burocratitzada i més allunyada de la ciutadania en general i de la població i les problemàtiques rurals en particular.

3.4. Una forma de govern del territori que no ha deixat de prioritzar el criteri de concentració demogràfica sobre el criteri d'equilibri territorial. El qual generalment ni tan sols es té en compte.

La ubicació i la distribució territorialment desigual de les infraestructures, de les dotacions i dels serveis públics, ha estat la causa principal que l'activitat econòmica i les densitats demogràfiques es despleguen espacialment d'una manera tan desequilibrada.

La tendència a la concentració pròpia de l'economia capitalista és un fet constatat, però les institucions de govern justifiquen la seua existència precisament, en la necessària correcció de les desviacions perverses del sistema econòmic i en la defensa dels drets bàsics i el benestar social de la ciutadania.

3.5. Es practica una forma de gestionar el territori que transmet socialment com a naturals (inherents a la ruralitat) unes desigualtats territorials socialment i històricament creades.

La ruralitat real i la imatge socialment i políticament dominant de la ruralitat no són coincidents. La imatge s'ha quedat aturada en un temps passat, mentre les ruralitats reals han continuat avançant. Mai no ha deixat d'avançar i canviar, ni ho farà, perquè la ruralitat disposa dels seus propis futurs i evoluciona cap a ells autònomament, de forma paral·lela i sovint alternativa, als futurs urbans.

Per tot l'exposat anteriorment,

MANIFESTEM QUE:

4. Encarar el despoblament és fer que les/els joves puguem triar quedar-se als pobles, tornar, vindre, incorporar-se ... Que es pugue triar realment viure als pobles o a la ciutat.

5. Cal que es deixen d'aplicar les polítiques que despoblen.

En primer lloc, és imprescindible que la Generalitat Valenciana i les Diputacions assumeixen públicament la responsabilitat que els pertoca en produir el despoblament. Cal que entenguen quines són les polítiques i les formes de gestionar el territori que contribueixen activament al despoblament i es posen en disposició de canviar aquesta forma de governar.

Aquesta assumpció pública és tan necessària com imprescindible. La pluja fina d'informacions confuses sobre el despoblament ha contribuït notablement al desànim i a la sensació d'irreversibilitat del despoblament entre molts sectors de la població. El territori continua sent governat d'una manera tan desigual, que a hores d'ara els projectes exitosos al rural només poden constituir excepcions. I cal ser-ne conscients d'aquest fet.

6. Només la compareixença pública de les institucions clarificant les causes reals d'aquest fenomen social (el despoblament juvenil) i assumint la seua part de responsabilitat, permetrà creure de debò en la sostenibilitat social de la ruralitat i en el sorgiment de veritables oportunitats. I això ocorrerà si es produeix un canvi real de la forma en què s'ha estat gestionant el territori. **Aquest serà el moment 0 de la reversió del despoblament.**

S'ha suggerit sovint que la creació de llocs de treball revertirà el despoblament quan és just el contrari, hi ha nombrosos llocs de treball als pobles que a hores d'ara resulten difícils de cobrir. Allò que estimularà i incrementarà l'ocupació és la reversió del despoblament, és a dir, de les polítiques que el provoquen.

DEMANEM QUE:

En aquest context i en coherència amb aquest diagnòstic, per tal que el rural valencià es recupere del despoblament que se li ha ocasionat, si pretenem l'eficàcia, cal seguir pas a pas unes accions seqüenciades i degudament ordenades. És a dir, per acabar amb el despoblament existent en l'actualitat (any 2019) s'han de superar amb èxit i de forma indefugiblement seqüencial, les fases següents:

FASE 1 DE LA REVERSIÓ

A) Pla d'urgència.

Val a dir que els programes que componen aquest pla d'urgència, atès que **afecten drets bàsics de ciutadania** de les poblacions, haurien d'estar implementats en un termini màxim d'un any. Fa molts anys que l'Administració està negant aquests drets de ciutadania i per tant, no hi ha cap argument que pugue justificar la seua demora. El seu impacte és transversal al conjunt de la població rural.

a) **Programa de transport públic eficient a demanda i a qualsevol hora.** També anomenat taxi-bus rural les 24 hores. Amb una central de comandes comarcal o zonal i un nombre de vehicles suficient, ajustat a les necessitats de cada zona. De manera semblant a com fa anys que s'aplica a Castella i Lleó, Navarra, ...

b) **Programa de telecomunicacions ràpides i efectives garantides a qualsevol municipi de la ruralitat.** No cal dir com és de bàsic i imprescindible aquest dret tant per la qualitat de vida com pel desenvolupament de qualsevol activitat econòmica.

c) **Programa de serveis bancaris bàsics garantits en la totalitat dels municipis rurals.**

Si més no de caixers automàtics i potser una atenció personalitzada de periodicitat freqüent. No sols per possibilitar el dinamisme econòmic i empresarial, sinó també per donar un servei adient a la població major.

d) **Programa d'assignació de marca territorial a les borses de treball (segell territorial).** La creació de borses de treball territorialitzades, indicades només per a persones que vulguin treballar als pobles, és un dels canvis més urgents i amb major capacitat de generació d'ocupació i d'habitants residents. Aquesta mesura és clau per a la consolidació i cohesió de grups professionals, especialment en l'àmbit de l'educació i de la sanitat públiques.

e) **Programa de dotació d'habitatge** als pobles que possibiliti la continuïtat i la inserció de joves (parelles, grups, individus,). En molts pobles rurals, la manca d'habitatge disponible, digna i assequible, representa un dels entrebancs més importants a la continuïtat dels joves. Dificulta l'emancipació familiar, la constitució de nous grups familiars i la incorporació de nous habitants.

f) **Programa per al canvi radical en la manera de tractar comunicativament la ruralitat.**

Com dèiem, una imatge desfasada i obsoleta dels pobles, construïda sobre una suposada immobilitat rural i que destaca mediàticament les arestes més negatives i desmoralitzadores, pesa en l'actualitat com una llosa sobre les expectatives de vida en la ruralitat. Una ampla difusió mediàtica de que va a canviar la forma de gestionar el territori (començant pel seu anunci) i de l'aprovació i posada en marxa dels programes abans esmentats, ja suposaria un important impuls en la confiança de la joventut i per tant, en la superació del despoblament.

FASE 2 DE LA REVERSIÓ:

g) **Programa: Un país, dos marcs legislatius diferenciats**

Amb molt rares excepcions, tots els municipis que formen part de les zones LEADER o PRODER poden formar part del **mapa oficial del despoblament juvenil valencià**. Cal legislar de manera diferenciada per a les zones urbanes i per a la zona inclosa en aquest mapa. Cadascun dels dos territoris desiguals valencians.

Conscients de l'existència de dos territoris amb característiques socials, demogràfiques i econòmiques tan desiguals, si es vol avançar realment en l'equiparació en drets d'aquestes poblacions, cal fer-ho de forma diferenciada i específica:

- **cal elaborar normativa específica per a les zones amb baixa densitat demogràfica.**
- **cal fer un esforç sistemàtic d'adaptació de la normativa existent a les especificitats del medi rural.**
- quan es promulguen normatives i regulacions, quan s'elaboren polítiques, quan es projecten inversions en dotacions, infraestructures i serveis, si no es té com a referència un marc territorial concret, el marc territorial que està operant per defecte són les ciutats i les zones amb una densitat demogràfica mitjana-alta. Caldrà que les institucions, cada vegada que es redacte una normativa, n'elaboren una de nova referenciada a les zones de baixa densitat demogràfica.

FASE 3 DE LA REVERSIÓ:

h) Plans de reversió territorialitzats (rellançament). Infraestructures, dotacions, serveis públics, programes culturals, benestar social, ...

i) Plans multisectorials de compensació de les desigualtats socials creades. Fins a aconseguir l'equiparació en drets bàsics de les poblacions dels territoris menystinguts durant les darreres dècades

j) A curt termini:

- Pla per a municipis menors de 400 habitants. (fonamental i prioritari, sobretot pel seu caràcter didàctic. Amb l'elaboració d'aquest pla la Generalitat i les Diputacions descobriran amb detall aquells camps on elles mateixes provoquen despoblament i aprofundeixen en la desigualtat territorial en el transcurs de la seua gestió ordinària).
- Pla urgent d'agricultura i ramaderia de proximitat, ... (Una altra agricultura i ramaderia són possibles i poden ser atractives per la gent jove)
- Pla de foment del comerç local rural
- Pla de diversificació del teixit productiu rural. Moltes altres activitats productives són possibles al rural, de tots els graus de complexitat tecnològica imaginables.
- Polítiques fiscals específiques amb objectius de dinamització específics.

No es poden plantejar polítiques fiscals abans que el gros d'aquests programes s'estigues duent a terme i s'estigues garantint per tant els drets bàsics de ciutadania a tota la població rural. Canviar drets bàsics per rebaixes fiscals és una opció errònia i del tot inacceptable en qualsevol societat mínimament democràtica. Encara que tenim constància escrita que aquesta opció s'està considerant per part de l'Agència Valenciana de lluita contra el despoblament, n'estem convençuts que és massa indigna perquè pugui prosperar.

A més a més, perquè sigui eficaç l'acció fiscal ha de ser selectiva i aplicada a activitats econòmiques concretes. És de sobra conegut com les accions fiscals indiscriminades resulten inoperants.

En qualsevol cas, pel que fa a la reversió del despoblament, l'acció fiscal només serà efectiva quan els condicionants que causen la desigualtat s'hagen eliminat. A partir d'eixe moment, podrem parlar-ne de determinats estímuls fiscals concrets, entesos com a polítiques compensatòries de discriminacions existents en determinades

nova ruralitat

activitats econòmiques o com a polítiques revitalitzadores del teixit productiu i de serveis.

Fòrum de la Nova Ruralitat

**Persones compromeses amb una nova imatge de la ruralitat
Una societat civil rural, proactiva, conscient, motivada.
Disposada a fer pressió per aconseguir els seus drets de ciutadania.**

